

Nr 61

Utlåtande i anledning av väckt motion angående tidpunkten för firande av Marie bebådelsedag.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 21, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Eriksson* i Bäckmora hemställt »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i helgdagsordningen, att Marie bebådelsedag firas som fristående helgdag å den lördag som infaller under tiden 22—28 mars eller, om denna lördag är påskafton, å lördagen före palmsöndagen».

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från ärkebiskopen. Yttranden har därjämte på utskottets begäran avgivits av Sveriges frikyrkoråd, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation. Vidare har Sveriges akademikers centralorganisation beretts tillfälle avgiva yttrande men förklarar sig sakna anledning taga ställning i frågan. Redogörelse för remissyttrandena lämnas i det följande.

Gällande bestämmelser m. m.

Sedan chefen för ecklesiastikdepartementet uppdragit åt särskilt tillkallade sakkunniga (helgdagssakkunniga) att utreda huruvida en allmän högtidsdag kunde inrättas under höstens lopp, avgav utredningen år 1947 betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar (SOU 1947:27). Förslaget behandlades av arbetstidsutredningen i dess betänkande del IV om tre veckors semester (SOU 1950:32). Förslag till lagstiftning i frågan framlades genom Kungl. Maj:ts proposition nr 3 år 1952, som bifölls av riksdagen. Kungl. Maj:ts förslag hade dessförinnan i enlighet med kyrkolagsutskottets betänkande nr 19 godkänts av 1951 års kyrkomöte. Enligt den sålunda antagna lagen den 22 februari 1952 ang. tiden för firandet av Marie bebådelsedag, midsommardagen och allhelgonadagen firas Marie bebådelsedag fr. o. m. år 1953 å den söndag som infaller under tiden

den 22—den 28 mars eller, om denna söndag är palmsöndag eller påskdag, å söndagen före palmsöndagen.

Kyrkolagsutskottet anförde i sitt ovan angivna betänkande bl. a.

Föreliggande förslag att förlägga firandet av Marie bebådelsedag till söndag är förenat med olägenheter. Den föreslagna ordningen innebär nämligen, att femte söndagen i fastan, vilken måste anses vara särskilt värdefull, skulle undanträngas mycket ofta, under en viss 28-årsperiod ej mindre än 16 gånger. Denna olägenhet skulle undvikas enligt det i motionerna nr 57 och 81 framförda förslaget att förlägga firandet av Marie bebådelsedag till viss lördag. Med hänsyn härtill skulle detta förslag — även om det medför en ökning av antalet i och för sig icke önskvärda dubbelhelger — vara ur kyrklig synpunkt att föredraga. Denna lösning skulle emellertid medföra att antalet helgdagar skulle ökas med en. Med hänsyn till den bestämt avvisande hållning till en ökning av antalet helgdagar, som av statsmakterna intagits efter genomförandet av en lagstadgad semester om tre veckor, synes en lösning efter denna linje ej vara framkomlig. Andra möjligheter kunna dock tänkas. — — — Mot envar av dessa möjligheter kunna emellertid så starka erinringar riktas att utskottet ej kan förordna någon av dem.

Såsom av det anförda framgår anser utskottet att det framlagda förslaget medför olägenheter ur kyrklig synpunkt och utskottet har ej funnit någon framkomlig väg att undvika dem. Utskottet anser emellertid att olägenheterna ej äro så allvarliga, att de böra utgöra hinder för kyrkomötet att godtaga den föreslagna reformen, om vilkens lämplighet praktiskt taget enighet råder mellan alla i ärendet hörda icke-kyrkliga instanser.

I den proposition varigenom förslaget till 1952 års lag förelades riksdagen anförde *föredragande departementschefen* om helgdagssakkunnigas förslag bl. a.

Detta förslag avser att tillgodose de nyss angivna önskemålen om att åstadkomma en jämnare fördelning under året av helgdagarna samt att undvika en onödig splittring av arbetsveckorna. Men förslaget innebär därjämte, att det totala antalet helgdagar under året i regel ökas med en. Starkt delade meningar om lämpligheten av en sådan ökning ha kommit till uttryck i yttrandena över helgdagssakkunnigas förslag. Efter det att detta förslag avgivits och remissbehandlats ha dessutom de skäl som kunna anföras för en utökning av antalet helgdagar avtagit i styrka. Vid årets riksdag har nämligen införts en lagstadgad semester om tre veckor. Under behandlingen av denna fråga rådde enighet om att ett genomförande av tre veckors semester uteslöte möjligheten att nu företaga en kalenderreform som skulle ytterligare minska antalet arbetsdagar. För egen del kan jag ansluta mig till denna ståndpunkt. Jag anser alltså att åtminstone för närvarande antalet helgdagar ej bör ökas. Å andra sidan finner jag ej heller skäl föreligga att, på sätt ifrågasatts från några håll vid behandlingen av frågan om förlängning av semestertiden, minska antalet helgdagar.

Med denna ståndpunkt förutsätter inrättandet av helgdagar under hösten att motsvarande antal fristående helgdagar under det tidigare halvåret indrages. Det kan självfallet vara tveksamt hur långt man skall gå i strävandet att vinna en jämnare fördelning under året av helgdagarna. Jag

anser, att övervägande skäl tala för att åtminstone för närvarande begränsa reformen i detta syfte till att avse indragande av en vårhelgdag och inrättande i dess ställe av en hösthelgdag.

I likhet med helgdagssakkunniga finner jag, att den helgdag under våren, som i första hand bör komma i fråga för indragning såsom fristående helgdag, är Marie bebådelsedag. Den föreslagna överflyttningen av denna dag till en söndag har också vunnit anslutning från remissinstanserna med undantag egentligen endast för ett mindretal bland företrädarna för kyrkliga intressen. Dessa sistnämnda, som förordat att Marie bebådelsedag förläggas till en lördag, ha som huvudsakligt skäl för sin ståndpunkt anfört, att enligt förslaget fastetidens söndagar regelbundet skulle genombrytas; särskilt olägligt vore att just femte söndagen i fastan så ofta skulle komma att undanträngas. Av vad jag förut anfört om önskvärdheten av att med bibehållande av nuvarande antal helgdagar förlägga en högtidsdag till hösten följer, att jag ej kan ansluta mig till detta förslag. Den av en remissinstans framförda tanken att helt avskaffa Marie bebådelsedag såsom helgdag — vilket självfallet ej skulle utgöra hinder att genom gudstjänst högtidlighålla den — kan jag ej heller biträda; allmän enighet råder nämligen mellan de kyrkliga remissinstanserna om att Marie bebådelsedag fortfarande bör firas såsom helgdag. Med hänsyn till vad nu anförts har jag stannat för att ansluta mig till helgdagssakkunnigas förslag.

Remissyttrandena

Ärkebiskopen anför bl. a.

Den omsorg om bevarandet av vår kyrkas gamla helgdagstradition, som kommer till uttryck i motionen, är utan tvivel värd allt beaktande. Att Marie Bebådelsedags upphörande såsom fristående helgdag inneburit en försvagning av dess ställning och att dess förläggande till en söndag i fastan medfört ett kännbart ingrepp i fastetidens söndagsfirning torde vara omöjligt att bestrida. De skäl, som från kyrklig synpunkt anfördes mot denna förändring under förarbetet för 1952 års reform, behåller sålunda sin giltighet. Men frågan är, om motionärens förslag att åter göra Marie Bebådelsedag till en särskild helgdag men förlagd till en lördag skulle innebära någon väsentlig förbättring. Såsom förarbetet till 1952 års reform utvisar, är värdet av en sådan dubbelhelg diskutabel från kyrklig synpunkt. Det sannolika resultatet av en reform enligt motionen skulle bli, att Marie bebådelsedags ställning i det allmänna medvetandet skulle stärkas, men att den efterföljande söndagen skulle komma i skymundan. Såsom en nackdel måste det också betecknas, att den föreslagna nya dubbelhelgen ej sällan skulle komma att infalla alltför nära påskhögtiden.

Även *Frikyrkorådet* avstyrker motionen och anför därvidlag i huvudsak samma skäl som ärkebiskopen.

Motionen avstyrkes jämväl av *Arbetsgivareföreningen*, *Landsorganisationen* och *Tjänstemännens centralorganisation*. Dessa organisationer menar, att vad som inträffat sedan år 1953 icke motiverar att Marie bebådelsedag förläggas till en lördag. Frågan härom bör, framhålles i remiss-

yttrandena, prövas i ett större sammanhang, såsom i samband med en allmän kalenderreform eller — enligt Landsorganisationens uppfattning — inom en utredning angående generell förkortning av arbetstiden.

Utskottet

I syfte att dels erhålla en jämnare och lämpligare fördelning under året av helgdagarna och dels minska den splittring av arbetsveckorna, som vissa av de fristående helgdagarna förorsakar, genomfördes år 1952 en partiell kalenderreform. Därvid inrättades en särskild hösthelgdag genom att firandet av allhelgonadagen flyttades från den söndag, då den förut firades, till närmast föregående lördag. Samtidigt upphörde Marie bebådelsedag att vara en fristående helgdag och firas numera i stället å den söndag som infaller under tiden den 22—den 28 mars eller, om denna söndag är palmsöndag eller påskdag, å söndagen före palmsöndagen. I den proposition, varigenom kalenderreformen förelades riksdagen, uttalade föredragande departementschefen, att en ökning av det totala antalet helgdagar borde undvikas, särskilt som den lagstadgade semestern föregående år utökats till tre veckor och ytterligare inskränkning i arbetsdagarnas antal ej var möjlig.

I förevarande motion göres gällande att den allt vidare tillämpningen inom näringslivet av fria lördagar skulle möjliggöra att Marie bebådelsedag flyttas från den söndag, då den nu firas, till den lördag som infaller under tiden den 22—den 28 mars eller, om denna lördag är påskafton, till lördagen före palmsöndagen. En sådan reform skulle, menar motionären, ur kyrklig och religiös synpunkt vara välkommen.

Arbetsmarknadens organisationer avstyrker i sina remissyttranden motionen med den motiveringen att utvecklingen inom näringslivet icke ger anledning att återföra Marie bebådelsedag som fristående helgdag. Frågan om en sådan reform bör enligt dessa remissinstansers mening lösas i ett större sammanhang. Även de kyrkliga remissorganen avstyrker motionen. Från detta håll anföres att värdet av en sådan dubbelhelg, som genom den av motionären föreslagna reformen skulle tillskapas, är diskutabelt från kyrklig synpunkt.

De i samband med 1952 års kalenderreform anförda skälen mot att fira Marie bebådelsedag som fristående helgdag äger enligt utskottets mening alltjämt giltighet. Med hänsyn härtill och då ej heller ur kyrklig synpunkt synes vara något att vinna genom den reform som föreslagits i motionen får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 21, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 oktober 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson, herrar Nyman och Hübinette;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, fröken Wetterström, herr Odhe*, fru Ekendahl, fröken Sandell, herrar Johansson i Södertälje och Gomér.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Gomér*.